FASİKÜL 32 – SAYFA 1

Çeviri: Anita Tatlıer

TÜRK BASININ İLK KONGRESİ

Yazan: Asım Süreyya

Türk gazeteciliğinin kökeni, diğer ülkelerinkiyle kıyaslandığında çok daha yakın bir geçmişe dayanır. İlk türk gazetesi, “Takvimi Vakayi” ismi altında hükümet makamlarının çabaları sayesinde 1831 yılında basıldı. Bununla birlikte, bunun yayınlanmasını teşvik eden başlıca fikir, o dönemde belki ifade edilemeyen bir gerçeklik olarak, bugün adlandırdığımız üzere kamu oyunu aydınlatmaktı.

“Tercümanı Ahval”ı gazetecilik tarihimizin en ilginç ve en sempatik kişiliği Agah Efendi’nin inisiyatifine borçluyuz. Sırasıyla Tıp okulunda öğrenci, Babıali ve taşrada yıllarca memur olduktan sonra 1877’de bu isme layık ilk gazeteyi özel teşebbüs çerçevesinde yaratan kendisi oldu; bu tarihten başlayarak gerçek gazetecilik neredeyse yirmi yıl süren bir gelişme dönemini tanıdı. Ne yazık ki bu gelişme dönemi, her türlü entelektüel ve kültürel fikre karşı gelen II.Abdülhamit’in hükümdarlığı sırasında oldukça ciddi bir düşüş yaşadı.

Cumhuriyet rejiminin yöneticileri basına çok özel bir dikkat gösterir. Basın birliği yasası gazeteciliğe manevi ve maddi açıdan gelişebilmesine olanak tanımak için yayınlandı. Temmuz ayında yürürlüğe giren bu yasa sayesinde, ilk Basın Kongresi ile birlikte, büyük bir dayanışma ile bağlı olan gazeteciler arasında mesleki sendikalar kurulabilecektir.

Bu Kongrede İç İşleri Bakanı M.Faik Öztrak tarafından verilen söylev, gazetecilik ve basın özgürlüğü söz konusu olduğunda zengin bir anlam içerir: İşte bundan birkaç bölüm:

“Yetkili kişiler basının önemli işlevini özlü terimlerle tanımladı. Hatta bunun Devlette dördüncü gücü oluşturduğunu söyleyenler bile oldu. Biz kendi açımızdan bu tür bir tanımlamaya

katılmayacağız. Çünkü güçlerin farklılaşmasına değil bunların birliğine inanıyoruz, ki bu da Büyük Millet Meclisi tarafından temsil edilir. Fakat basının önemini, bunu kendi görev ve sorumluluğumuzun ortağı olarak kabul ederek daha iyi ortaya koyduğumuza inanıyoruz, çünkü ülkenin ve milletin işlerinin sorumluluğunu ortaklaşa üstleniyoruz. Aynı zamanda, her zaman ülkenin yüksek çıkarlarına saygı gösteren özgür fakat ciddi bir basın, uygar ve sağlıklı bir idarenin vazgeçemeyeceği bir destek oluşturur.

Gerçekten de bütün Demokrasilerde, yasama, yürütme ve yargısal işlevlerin yanında, kamu hizmetlerinin iyi işlemesini kontrol etmeye çalışan basına öncelikli bir yer ayırma geleneği hakimdir.

Kendi cumhuriyet rejimimiz altında basın tamamen farklı bir kavramdan faydalanır; bu bir denetim organı olmanın yanısıra aynı zamanda Devlete paralel olarak buna düşen ağır sorumlulukları yüklenen bir güçtür.
Mutlak ve anayasal monarşi rejimleri altında zor tecrübe ve deneyimlerle dolu uzun yıllardan sonra, türk basını nihayet kendisinden bu denli beklenen seviyeye ulaştı. Basın birliği yasası sadece gazeteciliğin çıkarlarını savunmak için değil fakat aynı zamanda kendi görev ve sorumluluklarının bilincinde olarak özgürce gelişmesine olanak tanımak için de benimsendi. Türk gazeteciliğinin kendisine düşen görevi büyük başarıyla gerçekleştireceğine dair sarsılmaz bir inanç besliyoruz. Aynı zamanda, ilk Basın Birliği Kongresinin gazeteciliğimiz için yeni bir gelişme döneminin başlangıcını belirlemesi dileğimizi sunuyoruz.